

Oktoobrikuu on varastanud suvelaulud meilt, oktoobrikuu, su pisarad on pesnud viimse värvi puiesteelt.
H. Karmo

Kuhu lähed, koduvald?

Arenduspäev 26. septembril

Valla arengukava aastateks 2007 – 2012 on koostamisel olnud päris pikka aega. Et veel kord vaagida võimalusi ja vahetada kogemusi, kogunesid 26. septembril kutsehariduskeskuse aulasse need, kel Võru valla arenguperspektiivi oli võimalik hea nõu ja omapoolsete kogemustega toetada.

Kohalolnuid tervitasid volikogu esimees Priit Süüden ja maavanem Ülo Tulik, sõnavõttudega esinesid Võru vallaga analoogselt olukorras tegutsevate nn rõngasvaldade esindajad Tartust, Paikuse ja Sõmerult. Kutsehariduskeskuse, ettevõtjate ja valla koostöövõimalustest rääkis VKHK direktor Tanel Linnus, rahastamisvõimalusi tutvustasid ERKAS Tartu OÜ projektide juht Sirje Simmo (EL-i eelarve 2007 – 2012 ja PRIA) ning Diana Timošova (Võrumaa Arendusagentuur). Riigikogu liige Kalvi Kõva (endine Rõuge vallavanem) rääkis, millisen Võru vald paistab Toompeale.

Koduvalla hetkeolukorrast täna ja homme (arengukava ja üldplaneering) rääkis vallavanem Georg Ruuda.

Üldandmed

Võru maakonnas jätkub elanike arvu kahanemine keskmiselt üks protsent aastas. Võru valda see eriti puudutanud ei ole. Elanike

arv vallas on aastaid olnud pisut üle 5000.

Valda läbib hea riigiteede võrk. Oma hooldada on 235 km teid, prioriteediks teede muutmiseks ei piisa, siin on riik appi tulnud. Ent vajadused ületavad ikka oluliselt võimalusi.

Pool valla elanikest elab alevikes ja keskustes (Väimela, Parksepa, Puiga, Kose), valla territooriumil asub 1070 suvilakrunti. On kaks kooli ja kolm lasteaeda, neist ühtki ei ole plaanis sulgeda. Teiste omavalitsuste lasteasutustes käib üle 300 valla lapse, linna lähedus võimaldab osaleda spordi- ja muusikakoolis, samuti linna noortekeskuses, mida vald rahaliselt toetab.

Puiga kooli juurdehituseks (võimla) on plaanis välja kuulutada riigihange ehitaja leidmiseks Puiga lasteaia laiendamiseks on projekteerimisel.

Kultuur, sport ja turism

Töötavad kaks rahvamaja ja kolm raamatukogu. Tervisekeskus Väimelas pakub mitmesuguseid teenuseid, koolide juures asuvad spordibaasid võimaldavad täita õppekavades ettenähtud ja veeta vaba aega. Jõukohaselt toetame keskustesse lastele mänguväljakute ehitamist. 2009. aastal peaks valmima kergliiklustee

Kose-Puiga suunal koos valgustusega. Edukalt tegutsevad suured turismitalud – Arossa, Kuninga talu, Kütioru kompleks jt.

Kaugküte, vesi ja kanalisatsioon

Valla veemajandus on erafirmade käes. Joogivee kvaliteedi parandamiseks oleme eelarvest suutnud investeerida üheksa miljonit, tegelik vajadus oleks ca 120 miljonit. Kaugküte on samuti eraettevõtjate korraldada, kalleima MWh hinnaga on neist Väimela (AS Vee-Ekspert).

Raha ja ettevõtlus

Üksikisiku tulumaksu laekumine oli meil eelmisel aastal väga kõrge: teine koht Eestis. Edukalt on see jätkunud ka sel aastal. Lisaelarvete summad on suunatud investeringuteks, mitte palgatõusudeks.

Uusi ettevõtteid valda eriti juurde tulnud ei ole, kuid ka olemasolevad annavad arvestatavalt palju töökohti. Piiride avanemine on kaasa toonud ka tööjõu liikumise.

Perspektiivid

Suuri riiklikke huvisid meie vallas ette näha ei ole. Oli ettepanek ühineda Sõmerpalu ja Lasva vallaga, kuid valla asend tingib suurema seotuse Võru linnaga.

(Järg lk 2)

Hallvares

Kuidagi võikalt kostab avatud aknast mu lugemislauani hallvarese bariton

Kaheraudse haaran,
sihin,
pauk lajatab,
haavlite vilin...

Hetkeks veel kerkib,
siis langeb kaares.

Suled on sorakil,
nokast immitseb verd,
need tiivad ei kannu
enam iialgi tuult...
Oli seda vaja?
Süütundest närid nüüd huult.

Kallid naabrid,
kas mitte meiegi elus
nii mõnigi „hall vares“
enne ei olnud keskustelus,
kuni oli langenud kaares?

Lasval Meltsa Jaani talus
mais 1954.a

HELDUR PRESS

Tunnustati eakaid

Hans Sissas – suure töö eest Siberisse küüditatud eestlaste saatuse jäädvustamisel (ilmunud on seitse raamatut) ja Võrumaale Eesti Ema monumendi rajamise eest.

Magda Tolk – kauaaegse tulemusliku pedagoogilise töö eest Võru valla ja linna koolides.

Viktor Jaakson – pikaajalise saavutusterohke töö eest agronoomina ja seoses juubeliga.

Rein Kaiv – pikaajalise tulemusliku töö eest pedagoogina, trenerina, spordibaaside rajajana ning seoses juubeliga.

Geinfald Miller, Kalju Kallas, Rosilda Põldsepp – pikaajalise kohusetundliku töö eest endises Võru EPTs ja ASis Lapi MT.

Mare Press, Elvi Kallas, Kalju Aasrand – pikaajalise aktiivse osavõtu eest Kolepi segakoori tegevusest ja kohalikust kultuurielust.

Võru Vallavalitsus
Valla pensionäride nõukogu
***

Tänukirjad anti kätte vallamajas 2. oktoobril toimunud eakate päeva tähistamisel. Üle 80 aasta vanused vallaelanikud said 250 krooni suuruse toetusraha, mis nendele, kellel tervis ei lubanud kohale tulla, toimetatakse koju kätte.

Asutused ja ettevõtted! Ootame teilt ettepanekuid teie tublide, pika staažiga töötajate tunnustamiseks rahvusvahelisel eakate päeval iga aasta oktoobrikuu algul. Selle päeva tähistamine on meie vallas saanud ilusaks traditsiooniks.

Tänases lehenumbris:

- Arengupäev teemal „Kuhu lähed, koduvald?“
- Volikogu ja vallavalitsuse info
- Kultuurikroonika
- Juubilarid on Leida ja Viktor Jaakson
- Isetegevuslased Saksamaal lõikuspeol
- Kodukaunistajatest ja ilmast
- Info
- Juubelid, sünnid, surmad

Volikogu olulisemad otsused

12. september 2007

- Toimus valla selle aasta II lisaeelarve lugemine.
- Toimus valla arengukava (aastad 2007–2013) teine lugemine (tutvumiseks kättesaadav vallamajas, raamatukogudes ja valla koduleheküljel <http://www.voruvall.ee>).
- Kinnitati mitmete detailplaneeringute algatamine ja kehtestamine.
- Kinnitati sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni otsused toetuste määramise kohta.

10. oktoober 2007

- Otsustati taotleda Räpo prügilala munitsipaalomandisse.

- Võeti vastu valla üldplaneering (võimalus tutvuda 22. okt–22. nov raamatukogudes, vallamajas ja valla koduleheküljel). Üldplaneeringu avalik arutelu toimub 4. detsembril 2007 kell 15 vallamaja saalis (Võrumõisa tee 4a).
- Kinnitati lapsehoiuteenuse rahastamise kord.
- Kinnitati sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni otsused.
- Nimetati Kersti Kattai volikogu esindajaks Puiga põhikooli hoolekogsusse.
- Valiti uueks revisjonikomisjoni esimeheks Meelis Koppel.

PRIIT SÜÜDEN,
volikogu esimees

Lisa 1

volikogu määrusele nr.27 12.09.2007

II lisaeelarve tulud

Nimetus	Summa
Füüsilise isiku tulumaks	3000000
Laekumine muudelt residentidelt	59376
TULUD KOKKU	3059376

Lisa 2

volikogu määrusele nr 27 12.09.2007

II lisaeelarve kulud

Nimetus	Summa
Valla- ja linnavalitsus	50000
Varade soetamine ja renoveerimine	50000
Reservfond	1523776
Muud kulud (va intressid ja kohustistasud)	1523776
Muud üldised valitsusektori teenused	40000
Eraldised	40000
Maanteetransport	42600
Varade soetamine ja renoveerimine	42600
Üldmajanduslikud arendusprojektid	350000
Eraldised	350000
Tänavate korrashoid	45000
Majandamiskulud	45000
Haljastus	170000
Varade soetamine ja renoveerimine	70000
Majandamiskulud	100000
Veevarustus	140000
Varade soetamine ja renoveerimine	140000
Tänavavalgustus	239000
Varade soetamine ja renoveerimine	239000
VÄIMELA TERVISEKESKUS	90000
Varade soetamine ja renoveerimine	60000
Majandamiskulud	30000
Kultuuriüritused	25000
Majandamiskulud	25000
VÄIMELA LASTEAED	35000
Majandamiskulud	35000
PUIGA PÕHIKOO	240000
Varade soetamine ja renoveerimine	240000
KODUTEENUS	69000
Varade soetamine ja renoveerimine	55000
Majandamiskulud	14000
KULUD KOKKU	3059376

Toetuste taotlejaile

Palume arvestada sellega, et sotsiaalkomisjoni koosolekud toimuvad iga kuu esimesel nädalal, s.o enne volikogu toimumist.

Kuhu lähed, koduvald?

(Algas 1. lk)

Linnaga ühinemisel oleks kahtlemata omad plussid (ühistransport, haridusasutused jne) kuid mõtlema paneb, et paraku lähaks valla asjade üle otsustamine sel juhul suurema elanike arvuga linna kätte.

Oleks hea, kui valla elanikkond tunnetaks rohkem oma osa arenguprotsessis.

Vastused ankeediküsimustele

Arengupäeval jagati osavõtjatele välja küsitluslehed.

Nimeta kolm senist kõige positiivsemat arengut või üritust?

- * Investeeringud haridusasutustesse (remondid)
- * Jalgrattatee Võrust Parksepale
- * Allasutuste töötajate sügisene õppepäev
- * Kutsehariduskeskuse edukas areng
- * Alevike ja keskuste paranenud heakord
- * Ettevõtlust toetavad investeeringud
- * Väimela tervisekeskuse areng
- Nimeta valla jaoks kõige olulisemad lähiaja investeeringud?**
- * Joogivee kvaliteedi parandamine

* Valla teede olukorra parandamine

* Lasteasutuste löplik kordategemine + inventari kaasajastamine

* Teede ja kommunikatsioonide rajamine suvilapiirkonnadesse

* Internetivõrgu laiendamine hajaasustustes

* Võru-Väimela jalgrattatee valgustus

* Noortetubade rajamine keskustesse + üldine noorsootöö aktiveerimine

* Staadionide remont Väimela ja Parksepal

* Üldine vaba aja veetmise võimaluste laiendamine

* Suurema tähelepanu suunamine inimesele

(Välja on jäetud juba käivitatud objektid – Puiga kooli võimla, Võru-Puiga jalgrattatee jt)

Vallaelanikke häirib

* Kaugkütte hindade hüppeline tõus

* Halva kvaliteediga joogivesi

* Konstaabli puudumine

* Teede halb seisukord

* Prügimajanduse senine korraldus

* Interneti puudumine keskustest kaugemal

Siintuleb märkida, et enamike nimetatud probleemidest (küttehind, konstaabli puudumine, interneti aeglane levi jne) ei kuulu vallavalitsuse kompetentsi. Joogivee ja teede parandamist toetatakse eelarve piirides.

Küsimusele, mis meenub kõigepealt seoses Võru vallaga, vastati:

- * Väimela mõis, park, tervisekeskus, kutsehariduskeskus
- * Kaunis loodus
- * Navitrolla
- * August Teppo ja lõõtsapäevad
- * Ettevõtted Lapi MT, Rauameister, Barrus
- * Ilusa haljastuse ja valgustusega jalgrattatee
- * Parksepa keskkool, alevik, ettevõtted

* * *

Käsitluses oleva arengukava lõpuks (aastaks 2012) loodetakse, et valla teed on korras (tolmu- vabad), et kraanist tuleb puhas joogivesi, et prügimajandus on inimsöbralik ja keskkonda hoiudev, et välja on ehitatud Väimela tööstusala ja tänapäeva nõuetele vastavalt on korrastatud-renoveeritud haridusasutused.

INGE VILL,
arendusnõunik

II lisaeelarvest planeeritud tegevused

Tegevus	Maksumus
Kaasfinantseerimine Võru linnale Kubja terviseradade korrastamise projektis osalemiseks	250 000
Parksepa järve äärde laste mänguväljaku rajamiseks	70 000
Veetrassi rajamiseks Meegomäele	140 000
Tänavavalgustuse korrastamiseks	109 000
Võrumaa KHK-le kooliajaloo eksponaatide valmistamiseks	25 000
Väimela lasteaiale 8 komplekti rahvariiete ostuks	35 000
Puiga põhikoolile auto ostuks	240 000
Parksepa keskkooli sõiduauto kasutusrendilepingu lõpetamiseks	50 000
MTÜ „Terve Võrumaa” liikmemaksuks	40 000
Toetus SA Navi Järved	100 000
Parksepa Kanariku 7 keldrisse sauna ehituseks	55 000
Väimela Tervisekeskusesse saunade ehituseks	60 000
Väimela staadionile tööriistade ja spordivahendite hoiuruumi paigaldamiseks	30 000
Parksepa Männi tn geoaluse ja sademevete kanalisatsiooniprojekti eest tasumiseks	45 000
Parksepa Kanariku 7 majast kuni kaupluseni tänavavalgustuse paigaldamiseks	130 000
Parksepa Kanariku 7 elektrikilpide vahetuseks	14 000
Parksepa bussipeatuse juures jalgte remondiks 45 jm	42 600
Puiga asula keskel asuva tiigi süvendamiseks ja haljastuse taastamiseks	100 000
Parksepa keskkoolile kuuluva korteri remondiks	59 376
Reservfondi	1 464 000
KOKKU	3 059 376

Täpsemalt lapsehoiuteenusest

Alates käesolevast aastast on võimalus taotleda riigi poolt rahastatavat lapsehoiuteenust. Lapsehoiuteenus on lapse vanema toimetulekut või töötamist toetav ja puudega lapse esindajale puhkust võimaldav teenus.

Riigi poolt rahastatava lapsehoiuteenuse maksimaalne tasu on 2580 krooni kalendriaastas teenuse hinnaga kuni 21 krooni 50 senti tunnis.

Lapsehoiuteenuseks ette nähtud rahaliste vahendite ülejäägi korral võib neid jooksvalt eelarveaasta 1. oktoobrist alates

kasutada raske või sügava puudega lastele ja nende peredele osutatud sotsiaalteenuste kompenseerimiseks ja uute teenuste arendamiseks, sealhulgas:

- * transport lapse viimiseks ravi-, rehabilitatsiooni- või haridusasutusse;
- * perede nõustamine;
- * lastele isikliku abistaja ja tugisiku teenus;
- * pereliikmete viibimine koos lapsega rehabilitatsiooni-asutuses;
- * puudega lapsele eluaseme kohandamine;

* teised puudega lapse ja tema perekonna olukorda ning toimetulekut parandavad teenused.

Võru vallavalitsuse sotsiaaltöötajad paluvad ühendust võtta kõigil raske ja sügava puudega laste vanematel (18-aastased lapsed kaasa arvatud), et selgitada välja lapsehoiuteenuse ja muude tarvilike sotsiaalteenuste vajadus. Ühendust palume võtta telefonil 782 2713 või tulla Võru vallavalitsusse.

MAIE PIKKER,
sotsiaaltöö peaspetsialist

Raamatukoguhoidjad said kokku vallamajas

20.–30. novembrini toimusid üle-eestilised raamatupäevad, mis oli piisav põhjus kutsuda vestlusringi meie valla raamatukoguhoidjad Valentine Mägi (Kirepi), Maire Noormaa (Puiga), Elvi Määr (Parksepa) ja Ruth Toots (Parksepa Keskkool). Kõik nad on oma kutsetööle pühendunud entusiastid (Valentine ja Elvi tööstaaz ulatub üle 30 aasta), kes omavad nõutavat kutseharidust ja on oma töö suutnud korraldada nii, et raamatukogu on koht, kuhu valla inimesed meelsasti tulevad. Oma osa on selles küll ka vallavalitsusel, sest kõigi raamatukogude ruumid on korralikult remonditud, soojad ja valged. Ka arvutipark on täienenud ning kõikjal on olemas internetiühendus. Ent fondide pidev suurenemine on viinud selleni, et juba kaevati ruumipuuduse üle. Kirepi kogu juhataja: „Raamatud veel kuidagi mahuvad, kuid ürituste jaoks napib ruumi.”

Vestlusringist koorusid välja järgmised mõtted:

* Oleks aeg loobuda vääraruamast, et raamatukogutöö on lihtne, et seal öieti polegi midagi teha. Raamatuid tuleb tellida (s.o – uuema kirjandusega kursis olla), sisse kanda, laenutada, külalistega kohtuda, üritusi korraldada jne. Koolis lisanduvad sellele veel õpikute tellimine, jagamine, hoolitsemine kohustusliku kirjanduse olemasolu

eest jne.

* Vajalik oleks eraldi koristaja koht (ca 0,25 koormusega), et vabastada koguhoidja põrandad, akende ja seinte pesemisest.

* Rõõmustav on, et lugejaid – raamatukogude külalastajaid – jätkub. Ent nende arv võiks veel suurem olla, kui lugemisharjumus saaks alguse kodust. Ja seda juba varases lapseeas. Kui peres õhtuti arvuti klõbistamise asemel üheskoos midagi loetakse. Arenguruumi on ka lasteaedade ja raamatukogude vahelises koostöös.

* Palgad on meie raamatukogutöötajatel enam-vähem maakonna tasemel. Ent töökoormus võrreldes töötasuga ei ole normaalses vahekorras. Ehk leiaks vallavalitsus siin uut eelarvet koostades lahenduse.

* Võimalusi uue kirjanduse muretsemiseks peeti headeks, mille eest sooviti tänada vallavalitsust.

* Metoodiline töö keskraamatukogu suunamisel toimib hästi. Pidevalt toimuvad seminarid ja käesoleva aasta suvel oli õppekursioon Põhjamaade (Soome, Rootsi, Taani) kolleegide tööga tutvumiseks.

* Laste lugemus on vähene. Arvuti raamatut ei asenda. Siin paluvad raamatukoguhoidjad tõsiselt lastevanemate kaasabi.

***

Seekordsete raamatupäevade tähtsündmuseks kujunesid ees-

ti-rootsi kirjanike Helga ja Enn Nõu külaskäigud Parksepa – keskkooli ja aleviku raamatukogusse. Tutvumine paljude Eestis ilmunud teoste autoritega tekitas kindlasti soovi ka ise raamat läbi lugeda. Hingeleib on sama oluline kui toit ja kehakate.

***

Meie suurim raamatukogu asub Võrumaa Kutsehariduskeskuses. (Ei ole valla allasutus, kuulub KHK-le, ent teenindab ka Väimela aleviku elanikke). Juhataja on Ülle Pungits. Praegustesse ruumidesse üldpinnaga 600 m² (kolm korrust – õpi-, info- ja kultuurikeskus) koliti 2005. a suvel (s.o – raamatukogu jaoks renoveeriti kooli võimla). Kogu on täisautomatiseeritud. On 81 töökohta, neist arvutitega 21.

„Kooliraamatukogu juhatajana pean väga oluliseks kujundada noort inimest läbi kaunite kunstide,” ütleb Ülle Pungits. „Nii toimuvad meil maali- ja fotonäitused ja väärtfilmiohtud. 14. novembril tulevad valla lasteaedade vanemad rühmad vaatama filmi „Bullerby lapsed”, sest oli ju Astrid Lindgreni 100. sünniaastapäev.”

(Vallamaja vestlusringist Ülle kahjuks haiguse tõttu osa võtta ei saanud).

HELGI NOORMETS

Oli üks ilus õpetajate päev

See oli nagu ikka 5. oktoobril. Kui mitmel aastal järjepanu tähistati seda päeva koos Võru linnaga (mäletate, olid teatriendused), siis sel aastal otsustati jääda omaette.

Koolides (Puigal ja Parksepal) austasid õpilased oma õpetajaid südamlike aktustega, andsid nende eest tunde, töid lilli ja olid päevale vastavalt eriti head lapsed. Parksepa abiturientid proovisid õpetajatööd Väimela ja Parksepa lasteaia mudilaste juures. Pärast koolitunde olid kõik haridustöötajad (esmakordselt ka kutsehariduskeskuse pedagoogid) palutud KHK aulasse, kus nende ette astus näitlejatest ja muusikutest koosnev Eriti Kurva Muusika Ansambel. Esinemisele andsid õpetajate kõrge hinnangu.

Tervistussõnu ja häid soovide ütlesid vallajuhi Georg Ruuda ja Priit Süüden ning hariduse ja kultuuri peaspetsialist Siiri Konksi. Pärast kontserti siirduti

Õpetajatele esineb Eriti Kurva Muusika Ansambel.

bistroosse, kus ootas banketilaud. Parksepa keskkooli neid ja noormehed ulatasid igale õpetajale roosiõie.

Eakad õpetajad kogunesid linna kultuurimajja, kus selts Astra oli valmistanud ette peopäevale kohase kontserdi. Esinesid meesansambel Hauka Vägevad,

kultuurimaja tantsutüdrukud ja Võru muusikakooli solistid.

Osavõtjad tänavad ilusa päeva eest kõiki korraldajaid! Puiga kooli õppealajuhataja Maia Popman leidis: on kena, et õpetajate päev on muutunud akadeemiliseks ja südamlikumaks. Aitäh tegijatele!

Ringijuhtidele öeldi suur aitäh!

30. oktoobril tulid Navi seltsimajja kokku kümnendast noorte laulu- ja tantsupeost osa võtnud Võru maakonna ringijuhid. Peale maakonnajuhtide oli kohal ka Eesti Laulu- ja Tantsupeo sihtasutuse esindaja Kadri Tiis, et isiklikult Tallinna-poolne tänu kollektiivi juhtidele edasi anda. Tänuõnadele lisandus ka igapäevale kokkuvõtlik kogumik „Ilmapuu lävel”.

Võru valda esindasid koo-

rijuhid Silja Otsar, Ene Lumi ja Maire Kobin, tantsuõpetajad Helle Liloson ja Silja Oss ning orkestri dirigent Väino Repp, kes said vallalt kinkekaardi Kubija hotelli taastusravikeskusesse. Valla poolt said laulupeole minejad ühtmoodi n-õ valla T-särgid ja tantsurühmad uued rahvariided, mille eest sooviti vallavalitsusele suur tänu öelda.

Võru vald toetas üritust kontserdiga (laulis Kait Tamra,

maavalitsus omalt poolt kohvilauaga. Kohaletulnud ringijuhid olid tänulikud tunnustuse ja ilusa päeva eest. Töö maht, mida tuli teha selleks, et läbida tihe konkurentsioel Tallinna pääsemiseks, oli suur. Aitäh, et seda osati hinnata.

Üritusest osa võtnud Võru valla ringijuhid

Võru vald – maakonna parim õppimise edendaja

12. – 19. oktoobrini toimunud kümnendal täiskasvanud õppija nädalal sai Võru vald kõrge tunnustuse. Maakonna piires leiti, et vallas on kõige paremini korraldatud koolituste ja täiendõpete süsteem ning igati toetatud ka õppijaid. Siinkohal tasub

meenutada, et aastal 2006 osutus Eestimaa parimaks täiskasvanud õppijaks nelja lapse ema Luule Metsla meie vallast. Nii et õnnitleme ja soovime sama edukat jätkamist.

Vallarahvas ja valla ajaleht

Kirjanikepaar Helga ja Enn Nõu Parksepal.

Foto MAIDU JAASON

Eesti–rootsi kirjanikud Parksepal

Helga ja Enn Nõu külastasid Parksepa kirjandushuvilisi 24. oktoobril. Kui Elvi Määr tutvustas neid kui väliskirjanikke Rootsis, märkis abielupaar kohe, et nad igal aastal elavad mõne kuu ka Eestis ja seetõttu peavad end n-õ eesti–rootsi kirjanikeks. Nii Enn kui Helga põgenesid Eestist 1944. aastal, mõlemad olid tollal 10aastased. (Üldse emigreerus Rootsi tol aastal ca 25000 eestlast). Enn õppis arstiks, Helga õpetajaks ja mõlemate mahukas kirjanduslooming on sündinud põhitöö kõrvalt. Peres kasvas kolm last ja humoorika faktina rääkis Helga, kuidas ta ühe romaani sai lõpetatud nii, et Enn pidi igal õhtul nõusid pesema.... Romaan pälvis auhinna, saadud raha eest ostis Helga nõudepumasina ja Enn vabanes tülikast kodutööst.

Vestluse esimeses pooles vahendasid kirjanikud oma muljeid äsja toimunud Göteborgi raamatulaadalt, mis seekord oli pühendatud eesti kirjandusele. Üritus oli Eestile väga oluline, kuna tõmbas endale Rootsi meedia tähelepanu. Meedia käes on aga Rootsis suur võim. Nii Helga kui Enn esinesid seal ettekannetega, Enn ajaloolisest romaanist, Helga proosasemi-

naril eesti romaanikirjanduse suundumusi käsitledes. Üllatas, et okupatsiooniaega käsitlevaid teoseid on vähe, küll aga on märkimisväärne noorema põlve kirjanike kriitiline hoiak kaasaja ühiskonna suhtes. Torkab silma, et tooni annavad Eestis nooremad mehed, naisautorid on vähe. Eestis puudub peaaegu täiesti Rootsis väga populaarne kriminaalromaanide žanr.

Kujunemine kirjanikeks oli abielupaaril sarnane. Alustati ajakirjanduslike katsetustega, millele hiljem järgnesid pikemad teosed. Mõlemal on praegu käsil pooleli olev teos, neist Helga noorsooteemaline.

Edasi jätkus kohtumine küsimuste- vastuste vormis, mille käigus ka mõlemad autorid oma teoste saamislugusid käsitlesid. Väljas oli ka Helga ja Enn Nõu eesti keeles ilmunud teoste näitus. Parksepa raamatukogus on neid päris arvukalt, nii et tasub tutvuda.

Valla poolt sai kirjanikele üle antud raamat Kolepi koori ja Kungla orkestri tegevusest ning mõned viimased valla lehe numbrid. Et külalised teaksid, kus nad viibisid.

HELGI NOORMETS

Vallapoolse tänu võtab vastu Puiga kooli tantsujuht Silja Oss.

Jaaksonite peres tuleb kaks juubelit korraga

Jaaksonite pere elab Väimelas, kohas, mida kohalik rahvas ikka Õunaaiaks kutsus. Seda sellepärast, et enne praegusi individuaalmaju asus siin Väimela tehnikumi õppemajandi viljapuuaiad. Sovhoosi poolt ehitatud majad valmisid 1980ndate paiku, mis tähendab, et möödunud veerandsaja aasta vältel on majade ümber istutatud põõsad-puud suureks kasvanud, elanikud aga nende aastate võrra vanemaks saanud.

Leida ja Viktor Jaaksoni maja ees asuv roosipeenar on juba talveks ette valmistatud (üksikud roosiõied sirutuvad küll veel jonnakalt sügishalli taeva poole) ja kuuseoksadki sealsamas hunnikus valmis. Pererahvas on kindlasti väga tuttav kõigile, kel pisutki tegu olnud põllumajanduse või Väimela sordikatsepunktiga. Viktoril möödusid seal 26 viimast töömeheaastat, Leidal veel kauem, 30 aastat, sest pärast EPA lõpetamist ja lühiajalist agronoomitööd tollases MTJ-is tema tööraamatus teisi sissekandeid ei ole.

On 2007.a novembrikuu algus. Jaaksonite perele tähendab

see juubeleid, kaht peaaegu korraga, ilusad ja suured mõlemad. Viktoril täitub 80, Leidal 75 eluaastat. 2008. aasta 22. veebruaril võiks tähistada kuldpulmi (abieliu sõlmiti 22. veebruaril 1958), kuid Leida kinnitab, et selle päeva tähistamist küll ei tule. Seda tema arvates. Võimalik aga, et tütar, poeg, viis lapselast ja õed-vennad otsustavad teisiti. Ikkagi huvitav teada, kus omal ajal kokku saadi? „See oli MTJ-s,“ muheleb Viktor. „Olin peaaegronoom, Leida tuli sinna pärast EPA lõpetamist jaoskonnaagronoomiks. Aga tuttavad olime juba varem. Seda muide Leida venna Valteri (Võru rahvale vägagi tuttava Matsi Karla) kaudu. Vend Valter kinnitab tänaseni, et tema just õekese mehele panigi...!“

Viktor Jaaksoni töömeheleed on kaunistanud arvukad autasud. Nende hulgas Eesti NSV teenelise agronoomi tiitel, mitmed medalid (Töövapruse, Tööpunalipu, vabariigi suurte saakide meistri medal) ja lugematul hulgal au- ja tänukirju. Seda nii töö eest peaaegronoomina kui ka hiljem sordivõrdluskatsepunkti juhatajana. Tublit töömeest üri-

tati korduvalt upitada juhtivatele kohtadele, kuid Viktor keeldus otsustavalt. Kas veneaegsete ja burate põllumajandusreformidega oli raske toime tulla? „Tuli olla diplomaat,“ vastab Viktor ja Leida täiendab: „Viktor oli vait, ei vaelnud, kuid tegi ikka nii, nagu oli vaja.“ Võib arvata, et just selle tõttu püsis Väimela oma saakidega ikka vabariigis kõige kõrgematel kohtadel.

Katsepunkti ajast meenuvad Leida ja Viktor lugu kaer Condoriga, mida saadeti Moskvast 20 kg siinseks katsetamiseks (oli Inglise sort). Saadeti hilines ja kaer külvati maha tavalisele põllulapile, kus see väga suurt saaki andis. Järgmisel aastal surendati külvipinda ja Condor andis sellise saagi, mida autod ei jõudnud põllult ära vedada. Ja siis hakkasid kõik Eesti teraviljakasvatavad massiliselt Condori vastu huvi tundma ja seda kasvatama.

Oli neid sorte palju, mis tänu Väimelas tehtud katsetele laiemalt leviku said? „Oli küll,“ vastavad Viktor ja Leida. „Näiteks Jõgeva kartulisordid, oder Domen ja ka mitmed välismaalt tulnud

Peresse on sündinud tütar Eve ja poeg Jaak.

sordid.“

Juubelid on elu verstaapostid, kus peatutakse ja vaadatakse tagasi. Jaaksonite pere töörohkest elust ei luba sinne leheruum pikemalt kirjutada. Üles on kasvatatud kaks last – tütar Eve ja poeg Jaak. Mõlematel on omandatud kõrgharidus, mõlemad on abielus ja lapselapsi on Leidal-Viktoril juba viis. On isegi üks lapselapselaps! Juubilarid loodavad neid kõiki ligemal ajal vanematekodus näha.

Viktori kõige lähedasematest elab Moskvast öde, kes abiellus omal ajal Poola ohvitseriga. Isa ja vend pidid ära käima Siberis, kus isa õnnetult surma sai. Vend hukkus Eestisse tagasi tulnuna ka õnnetusjuhtumi läbi. Viktor lõpetas 1947.a Antsla põllumajandustehnikumi (direktoriks oli tollal veel Valter Kivi), töötas paar aastat kooli juures, mille järel elu tõi Võru MTJ-i peaaegronoomiks. Seda kaheksaks aastaks. Vahepeale mahtus aasta tööd põllumajandusvalitsuses, kust edasi sai juba koduks ja töökohaks Väimela. Alul õppemajandi agronoomina ja direktori kohusetäitjana, pärast reorganiseerimisi isegi aasta sovhoosi direktorina. „See

töö mulle ei istunud,“ meenutab Viktor. „Arutasime loomakasvatuse instituudi direktor Möldriga uut kandidaati ja jutuks tuli Kuusik, kes tollal juhtis Rõuge sovhoosi. Kuusik tuli ja jäi direktoriks, mina panin agronoomitöö maha tervislikel põhjustel 1972. aastal ja läksin katsepunkti. Tööd oli seal palju, kuid elu oli rahulik.“

„Allusime Moskvale,“ täiendab Leida. „Kõik korraldused tulid seal ja aruandlus, mida tollal tegime käsitsi, oli ikka mitmes eksemplaris ja vene keeles.“

***

Tänaseks juba mõnda aega pensionipõlve pidanud juubilarid hoolitsevad oma maja ja kena koduümbruse eest ning tunnevad rõõmu lastelastest. Poeg Jaagu pere elab ligidal ja tema lapsed on vanaisal-vanaemal tihti külalised. Aastatega kaasa tulnud tervisehäädadest püütakse vapralt üle olla ja ikka ise hakama saada. Soovime kogu südamest juubilaridele, et

saadaksid teid veel pikas reas helged aastad ja sõbrad head!

Võru Vallavalitsus,
vallarahvas ja valla ajaleht
Fotod Jaaksonite erakogust

Pulmapäeval, 22. veebruaril 1958.

Teeneline agronoom Viktor kohnunikuna künnivõistlusel.

Parksepa MTÜ käis külas Lasva kolleegidel

22. oktoobril võttis MTÜ Kodukotus Parksepa aktiiv ette reisi Lasvale tutvumaks sealse kultuurielu, MTÜ-de ja seltsingute tegevusega. Selgus, et õppida oli küll. Kui Võru vallas tegutsevad neli suuremat seltsi – MTÜ-d (Navi, Puiga, Parksepa, Kungla), siis Lasva vallas on registreeritud üheksa MTÜ-d ja 13 seltsingut, ühendust või koostlust. Heal tasemel on töö külavanematega. Hakatus oli nii, et leidus tubli inimene, kes käis kõik külad läbi ja korraldas külavanemate valimised. Nüüd kutsutakse neid kokku, tunnustatakse nende tegevust ja kui külavanem midagi korraldab, katab vald organiseerimiskulud. Tõenäoliselt on see kaasa aidanud väikeste aktiivsete keskuste tekkimisele üle kogu valla.

Nimekas on Lasva Käsitööselts. On projektirahadega remonditud maja, kus toimub mitmesugune tegevus. Kaasa on haaratud ka ümbruskonna lapsed, kellele koolivaheaegadel korraldatakse laagreid. Kultuu-

rielu on jagunenud kolme keskuse – Kääpa, Lasva ja Tsoalgo vahel, igal pool eesotsas oma aktivistid. Kuulus on suvine Lasva järvevõistlus.

Heas korras rahvamajas näidati meile ka näidendid (Juhan Smuuli „Polkovniku lesk“) ja siis sai kohvilauas kogemusi vahetatud. Erinevates kohtades on erinevad võimalused ja erinevad traditsioonid, kuid üks on ühine – midagi toimub siis, kui leidub inimene, kel jätkub jõudu ja head tahet võtta enda kanda algatus, mille eest tasu on kas minimaalne või olematu. Väikeses Lasva vallas on nad igatahes suure enamuses üles leitud.

Selgus ka, et vallavalitsuste-volikogude poolne toetus isetegijatele on mõlemas vallas olemas.

Külas käinud parksepalased tänavad lahke vastuvõtu eest valla kultuurijuhti Silja Vijarit ja rahvamaja juhatajat Sirje Kuu-seorgu.

HELGI NOORMETS
MTÜ Kodukotus Parksepa

Noored lauljad taas Võrus!

Laupäeval, 17. novembril kell 13 astuvad Kandle lavalaudadel üles noored lauljad ja laulude autorid Eestist ja Lätist.

Eestis toimub palju konkursse solistidele, kuid vähem laulude loojatele. Kindlasti küsib lugeja, mis on Võrus sellist, et just siia kohale sõidetakse? Tagasiside põhjal võib öelda, et kiidetakse korraldajate head meeskonnatööd ja kõrgel tasemel konkurentsi laval.

Olulisem põhjus, miks jätkub Võru noorte kõrvale ka teisi Eesti noori, on tublid muusikaõpetajad, lauluarmastus ja soov end erinevatel konkurssidel proovile panna. On ju noorus kõige õigem aeg endale väljakutseid esitada ja õppida.

Viie aasta jooksul on publikule tõelisi muusikaalamusi pakkunud tuntud Võruvisiooni

võitjad Rebecca Kontus, Helena Virt, Margus Vaher.

Võruvisiooni finaalis konkureerivad 30 solisti ja uusloominguliste laulude autorit. Osalejate vanus on 15-26 aastat. Konkurssi juhib Jaak Madismäe ja osalejaid hindab žürii eesotsas Kaari Sillamaaga. Traditsiooniliselt lõpetab Võruvisiooni tunni kontsert.

Kell 16 esitleb Eesti Kontsert noort lauljatar Kadri Vooranda ja vanameister Tõnu Naissoo triot kavaga „Muusikal dzässis“. Kõlavad laulud džässilikus võtmes sellistest tuntud muusikalistest, nagu „Helisev muusika“, „Oklahoma“, „West Side Story“ jpt. Samuti on kavas Gerschwin ja A.L. Webber.

Kadri Voorand on Haljalast pärit noor lauljatar. Ta on osa võtnud mitmetest Eesti laulukonkurssidest ja pälvinud parima noore improviseerija tiitli.

Aastal 2005 tunnustati kahel erineval vabariiklikul vokaalansamblite konkursil parimaks ka tema arranžeringud.

Tõnu Naissoo trio koosseisu

kuuluvad tema ise - klaver, klahvpillid, Marko Naissoo – löökpillid, Taavo Rimmel – kontrabass.

Kohtume toredal muusika-peol! Noored lauljad ja laulude autorid ootavad teid saali toetama ja kaasa elama! Žürii kiitus ja preemia on austusväärne ja meeldiv, aga parim tugi ja suur elamus on publiku tugev aplaus. Aga seda ju Võru publik oskab!

ÜLLE VOITKA
Kultuurimaja Kannel

Kuidas me Saksamaal esinemas käisime

Eellugu

Mõte leida võimalus esinemiseks kusagil Saksamaal tekkis eelmise aasta sügisel. Lahendus ei lasknudki ennast kaua oodata. Reisifirma ABZ juhataja Lennard Piller tõi meie lauluproovile sakslanna Ursula, kes oli Eestis käimas (temast oli pikem jutt valla lehes nr 6. Laulsime talle ette ja koju jõudnud, organiseeris ta meile kutse Põhja-Rein-Vestfaali Liidumaa Minden-Lübbecke maakonna lõikuspeole (tänapühale). Samas asusime kohe tegeema ettevalmistusi, sest ikkagi ju välismaa ja ikkagi Eestimaa ja oma koduvalla esindamine! Reisi ajaks kujunes 18.–24. september 2007. Ette rutates tuleb öelda, et nii imetoredat reisi pole meil senini olnud. Saksamaa ja sakslased on lihtsalt vahvad! Lisaks ekskursioonimuljed Berliinist ja Minden Lübbecke maakonna kõrgest elatustasemest. Oli laostamata maaelu, mis tähendas ilusaid hooldatud põllumassiive, eeskujulikus korras teid, kauneid maju asulates, mis uppisid rohelusse ja lilledesse ning kõikjal valitsevat puhtust ja korda. Ent alustagem algusest.

18. september

Varahommikul stardime. Buss saab täis. Isetegevuslasi on 30 ja nn fännklubi 10 inimest. Lisaks reisijuht Lennard ning bussijuht Paul ja Aare. Enne Valgat tuleb paraku haiglasse toimetada alati vapper reisimees Volli, kelle tervis küll arstide hoole all kiiresti paraneb, nii et järgmiseks öhtuks on ta juba kodus. Meie jõuame öhtuks sümpaatsesse ja paljudele juba tuttavasse Varssavi hotelli Portos.

19. september

Öhtupooleks saabume Berliini lähedale ööbimiskohta, kust jõuame ära teha hilisõhtuse linnaekskursiooni koos Riigipäeva-hoone kupli külastamisega.

20. september

Ikka Berliin. Linnaekskursiooni esimene pool lõpeb Alexanderplatzil, kust jääb natuke maad teletornini. Tornis käime ära, teeme ülevaata alla pilte ja ostame suveniire. Aeg kiirustab takka, nii et kibeda kahjutundega tuleb mööda sõita kohtadest, millega nii väga oleks tahtnud ligemalt tutvuda. Arhitektuuriime Juudi Muuseum, Sony keskus,

Euroopa tsender, Berliini loomaaed, uus rahvusgalerii, Unter den Linden, Kurfürstendamm, arhitekt Schinkeli Neue Wache, mälestusmärk vägivallaohvritele, Tempelhof jne jäävad meile imetlemiseks vaid läbi bussiakna.

Berliini pikk ja sündmusterohe ajalugu siia ei mahu. Olgu märgitud vaid mõned tähtsaimad.

1791 – valmib Brandenburgi värav.

1871 – Bismarck teeb Berliinist Saksamaa pealinna.

1933 – algab Hitleri diktatuur.

1939–1945 – Teine maailmasõda, mis hävitas Berliini elanikkonna poole peale.

1961 – rajatakse Berliini müür.

1989 – müüri langemine, Berliini taasühinemine.

1991 – Bonnist tuuakse Berliini üle valitsusasutused ja Berliinist saab taas pealinn.

Öhtul, pärast mõningast ekslemist kohalikel eeskujulikut korras asfaltteedel, saabume perekond Hahnede taluõuele (täpsemalt nende Wertmarke farmi, mis on üks suur seakasvatustevõtte). Pererahvas tervitab südamliselt ja külalised palutakse kohaliku külaseltsi kenadesse ruumidesse maitsvat suppi süüa. Meie vastu tunneb huvi maakonnaajaleht (tekst koos fotoga ilmub järgmise päeva numbris) ja siis jõuab meie juurde ka Ursula, kes samal päeval oli saanud viimsele teekonnale oma isa... Ette rutates tuleb öelda, et hoolimata nii raskest läbielamisest saadab Ursula meid trullit kuni lahkumispäeva hommikuni.

Ööbimiskohas on just-just toimunud omanike vahetus, mille tõttu pärast väikest segadust saame mõningase hilinemisega oma muljeterohkest päevast väsinud pead padjale panna.

21. september

Hommikul jääb aega esinemiskava meelde tuletada. Siis tuleb Ursula ja pärast kohaliku kaubandusvõrguga tutvumist (osteti muide 13 suupilli, kolm kitarrit ja üks lõõtspill) viib ta meid käsitöönäitusele. See on suure kaubamaja kolmandal korrusel ja vaadata on oi kui palju! On väga ilusaid esemeid, nii käsikui masintehnikas. Meid tulevad tervitama kaubamaja peremees ja perenaine, kellele paar lau-

Berliinis Maailma kella all.

lu laulame ja kellega kingitusi vahetame. Kaasa antakse pudel kohalikku kangemat, mis öhtul reisikaaslase Maimu juubelisünnipäeva tähistamisel vägagi ära kulub. Siis kohtume koorijuht Rudolfiga, kes viib meid hooldekodusse, kus anname esimese kontserdi.

Hooldekodu on ümber ehitatud endisest koolimajast ja kujutab endast tõelist eakate paradisi. On 80 patsienti ja 60 hooldajat (osa neist küll osalise tööajaga). Igal elanikul on oma tuba, kus peale muu vajaliku on ka televiisor ja telefon. Majas ja maja ümber on palju lilli ja rohelist. Meie kontsert võetakse väga soojalt vastu. Mitmed kuulajad tulevad pärast eraldi tänama. Millal küll jõuavad Eestimaa eakad sellise hoolitsuseni?

Härra Rudolf näitab meile kohalikku suvituskohat, s.o randa ja sadamat Dümmeri järve ääres. Kõrgest elatustasemest annavad taas märku järvel liuglevad purjekad ja jahid, korrastatud rand ja vahva laste mänguväljak, kus arvukad atraktsioonid usinaid ronijaid-turnijaid täis olid. Vajadust majade vahel lihtsalt karjuda ja mõttetult ringi joosta nendel lastel igatahes ei olnud.

21. september. Sielhorst, teine kontserdipaik

Jõuame sinna ajal, kui kohalikud isetegijad – naiskoor ja puukingitantsijad ning sõbralik publik – on juba kogunenud. Kerge esinemishirm kaob kohe, kui selgub, et laulud-tantsud käivad koduselt vaheldumisi, sõpradeks saadakse tantsupõrandal (meie pillimehed annavad endast maksimumi!), tuttavad laulud lauldakse koos (selgus, et neid on) ja tõeliselt vahva pidu ei taha ettenähtud ajaraamidesse mahtuda,

Ekskursioonil Mittelkanalil.

Pärast kontserti hooldekodu õuel.

Tantsib Hõbedane.

s.o venib üle tunni pikemaks.

Ööbimiskohas kutsub juubilar Maimu veel sünnipäevapeole, mille tõttu magamisaega just liiga palju ei jää.

22. september

Selle päeva esimese poole sündmused – Kaiser Wilhelm-Denkmal mälestussamba külastamine, laevasõit Mittelkanalil ja plaanvankri rongkäik läbi külade – tuleb allakirjutanut edastada teiste inimeste muljete põhjal, sest osavõtjate hulka õnnestub tagasi jõuda alles lõunaks. Siis saabub Päpinghäusenisse tagasi ka rongkäik, toimub taas väike kontsert, mille lõpul antakse meile pidulikult üle viljakroon. Kõrgeim kohalik autasu, millele meie vastame öhtul omapoolsete kingituste üleandmisega Ursulale, perekond Hahnele, dirigent Rudolfile ja giididele Katrinile ja Juttale. Meeleolukas pidu koos sakslastega on selleks ajaks kestnud lõunast öhtuni. Muljed laevasõidust ja rongkäigust kommenteeris meie rahvas ainult ülivõrdes.

23. september

Väsimusest hoolimata tuleb Ursula meid ära saatma. Korra tekkinud mõte meiega koos Eestisse tulla ei osutu võimalikuks. Põhjuseks kodused mured. Jätame külalislahke Mindeni ja Ursulaga hüvasti. Oi, kuidas tahaks siia veel kord tagasi! Ja natuke pikemaks ajaks.

24. september

Kaunis sügisvärvides loodus saadab meid mõlemal tagasisõidupäeval. Kogu reisi vältel on ilmad olnud päikesepaistelised ja soojad, mis tähendab, et Võru valla reisid on ikka jumalale meelepärased.

***

Saksamaal esinenud isetegevuslased (ansambel Vannamuudu, pillimehed ja tantsurühm Hõbedane) tänavad toetuse eest vallavalitsust ja volikogu, reisijuht Lennardit (ABZ), bussijuhte Pauli ja Aaret ning reisi jäädvustanud filmimeest Guidot. Reisi igakülge abistamise eest võeti valla reisiklubi auliikmeteks vastu vallatöötajad Siiri Konksi, Riina Laanelepp ja Inge Vill. Seda 9. oktoobril, kui rõõmus reisirahvas kokku tuli, muljeid ja fotosid vahetas ja ka uue reisi (Pariis, Holland, 2008.a aprill) plaane pidas. Kõige muu kõrval ristiti pidulikult andeka näitleja Mardi poolt ära kaks Saksamaalt kingituseks saadud poissi (pehmed nukud) Robi ja Ruudi. Meie toredasse reisiseltskonda (kes väga tahaks veel kuhugi üheskoos minna) sobisid nad väga hästi.

Nii et – Zugabe! (Korrata!)

Fotod RIINA LAANELEPP, tekst HELGI NOORMETS

Suurejooneline laste mänguväljak.

Kodukaunistamine on osa rahvuskultuurist

14. septembril kogunesid vallamaja saali need, kes heakorrakomisjoni otsusel sel aastal väärtsid tänujätunnustustomakoduümbruse kaunistamise eest. Plaadi tekstiga „Võru valla alati kaunis kodu” said perekonnad Rauba (Sika küla) ja Hõrak (Kirumpää küla). Mõlema pere tegevus on olnud pidev ja märkimisväärne. Raubadel vana talukoha uuele elule äratamine (restaureeritud hooned, ilus ümbrus), Hõraku perel vana maja ja kõrvalhoone ümberehitamine, ilus haljastus ja kaunis iga-aastane tuledesära jõulude ja aastavahetuste ajal.

Perekond Parmason (Tootsi küla) esindas Võru valda presidendid vastuvõtul. Armastuse ja hea maitsega on taastatud vanematekodu – Kasvandu talu. Koht väärtsid külastamist.

Tänukirja ja soovile vastava istiku said perekonnad Kase-maa (Võrumõisa küla), Koemets (Võlvi küla), Klampe ja Truup (Meegomäe küla), Jürisaar (Navi küla) ja Varju Lauri (Lapi küla). Samal moel tunnustati Oie Laanekivi tegevust Kolepi kooli mälestuskivi ümbruse hooldamis-kaunistamisel ja Parksepa kortermaja Tehnika 11.

Komisjon otsis hoolega veel

Perekond Koemetsa ilus ja hoolitsetud kodu.

Foto RIINA LAANELEPP

mõnda asutust või ilusa ümbrusega kortermaja, kuid paraku tulemusteta. Paremad on korra juba autasustamisel käinud, uusi pole kahjuks juurde tekkinud. Komisjoni rahulolu pälvis valla alevike üldilme, eriti aga heakorrastatud Parksepa järveäär. (Vajab lõplikuks kordategemiseks veel küll suuri investeeringuid.)

Omaette nähtus vallas on järjest kaunimaks kasvav Puiga park, mis tänu tublidele hooldajatele (Katrin Kenk ja Külli Vijard) ka eeskujulikus korras

on. Ka Katrinile ja Küllile öeldi aitäh!

Lugupeetud firmajuhid ja korteriühistute esimehed! Väikesed kulutused mõne ilupõõsa või puu muretsemiseks ei ole arvestatavad. Aga ilus ümbrus kasvatab ja aitab taastada eestlaslikku elamiskultuuri. Hiljuti külastatud Saksamaa väikeasulad olid oma korras majade ja kauni ümbrusega lausa kades-tamiväärsed. Püüame meie ka selles suunas!

HELGI NOORMETS

Küllaga kuldseid sügispäevi

Juba kolmandat sügist järjest on meid hellitatud sumedate sügisilmadega. Õhutemperatuurid on oktoobri alguseni püsinud +20° piirimail ja päikesepaistet jagunud enam kui mõnelgi vihmasel suvekuul. 2005.a oktoobris oli päikesepaistelist päevade ülekaal koguniski 20/10-le. Soojarekordid uuenesid nii 2005. a septembris kui ka 2006. a oktoobris. Lehtede värvikirevust võis novembri alguseni imetleda ka 2000. a soojal sügisel.

Tänavu näitavad looduse märgid traditsioonilisema sügise nägu. Lehtede pudenemine algas septembri lõpupäevil. Pärnad, suveõunapuud ja pih-

lakad olid enamasti raagus juba enne tõsisemat sügistormi 12. oktoobril. Lehtede kolletumine ja langemine said alguse just puude ladvaosast, mis tähendab rahvatarkuse järgi peatse talve saabumist. Esimesed lõrtsisajud jõudsidki 12. oktoobri tormiga Põhja-Eestini, Võrumaale õnneks küündimata. Vanarahva ütlemist mööda minevat aga esimeste lumehelveste nägemisest tõsisemate öökülmadeni veel 40 päeva. Aga talvekülmi näikse tulevat tõesti veel selle aasta numbrisseeski, sest tammeterusid ja sarapuupähkleid ning leedri- ja pihlamarju oli küllaga. Samuti näitab rändlindude tavapärasest

kiirustavam ülelend talve lähedust.

Kuna 2007. a sügises on mitmeid sarnasusi 1981. a ja 1984. aastaga, julgen arvata, et eeltalv lumesadude ja -10° langevate temperatuuridega saabub mardipäeva, 10. novembri paiku. Lumikatte püsima jäämist on aga lähitalvede kapriiside taustal peaaegu võimatu prognoosida isegi mõjukatel ilmteenistustel.

Ilmajutt on koostatud kolletumispäeval 14. oktoobril.

PEEDU PALM, ilmavaatleja

Kõik oleneb suhtumisest

Eelmisest Võru Valla Teatajast leidsin sõnumi selle kohta, et Sammuka kooli mälestuse jäädvustamine on edasi lükatud. Olen üks paljudest, kes seda sündmust ootas: selles koolis on õppinud mu isa.

Ajalehesõnumist jääb mulje, et plaadi või mälestuskivi avamine oleneb praegusest omanikust. Muidugi, muidugi – eraomand on püha ja puutumatu! Samas aga on erakätesse läinud koolimaja olnud haridustee alguseks väga-väga paljudele selle kandi inimestele. Neile on teadmisi ja ganud oma töösse pühendunud õpetajad. On iseenesest mõistetav, kui loed või kuuled, et ikka ja jälle põlistatakse kuskil vana kooli mälestus kas mälestustahvli või –kivina. Viimasel juhul peamiselt siis, kui koolihoone ei ole säilinud.

Suvel lugesin Maalehest

kunstnik Raul Meele külaskäigust sünnikülla Jalasele Harjumaal. Ka kunstniku kunagised koolid on nüüdseks suletud. Jalase endise koolihoone ühel olev mälestuskivi teatab kooli kinnipanekust 1961. aastal. Ent üle saja-aastane koolihoone on korras.

Tsiteerin:

„Kunagises klassitoas on eluruumid, koolijuhataja elutoas aga miniatuurne, kuid paljuütleval muuseum pisikesel intensiivselt tegutsenud kooli eluaastaist põhjalikult kõneleva fotostendi, vana koolimööbli ja muu kraamiga. Ei puudu ka vana hea krihvlitahvel. Kõikjal on tunda armastavat ja hoolitsevat kätt.” (ML 28. juuni 2007).

Nii et – kõik oleneb suhtumisest.

LIINA VALPER, Võru

November – talvekuu

Rahvapärimeses tuntakse novembrit veel kooljaku nime all. Soome keeles on november tänini marraskuu. Ka eesti muinasusk tundis mardust – surmahaldjat, surmasõnumi toojat. Kuid üheski usundis ei ole surm kõige lõpp, vaid ainult siirdumine olulise uude vormi. Hingedepäeval (2. novembril) ja üldse novembrihämäruses külastavad lahkunud taas kodu ja omakseid. Neid tuleb vääriliselt vastu võtta, siis on loota nende abi ka edaspidi.

Ilmast

* Kui novembris on lehed veel puus, tuleb pikk ja külm talv.

* Kui novembris sajab nii palju, et vesi tõuseb üle kallaste, järgnevad märg talv, kevad ja suvi.

* Kui järv jääb hingedepäevaks, jääb jää püsima kevadeni. On aga järv lahti, tuleb jää tulekut veel kaua oodata.

* „Märt määrts, kadri kahotas”. Või on osad vahetunud – mardipäeval külmunud maa muutub kadripäevaks jälle poriseks.

Ilm 2007. a suvekuudel

KUU	Aprill			Mai			Juuni			Juuli			August			September		
DEKAADID	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Keskne õhutemp °C	+5,5			+12,9			+17,1			+17,8			+18,9			+11,4		
Dekaadi maksim.	13,3	22,1	20,2	17,5	24,8	30,3	26,9	27,7	23,7	26,7	27,6	25,1	28,5	31,5	28,7	20,1	18,9	22,8
min	-7,5	-2,8	-3,8	-5,5	-0,4	5,6	6,2	4,8	5,0	9,6	10,5	5,7	7,4	6,1	3,8	-0,8	0,2	3,7
Sademeid mm	31,3			117,4			56,8			69,5			40,1			33,3		
Äikesepilvi dek. kaupa	-	-	-	1	2	6	-	3	1	1	1	2	-	-	4	-	1	-
Õhurõhk maksim.	770	769	766	763	762	764	771	762	762	758	762	763	765	764	762	764	762	767
min	744	740	745	740	749	750	759	748	739	739	750	740	756	756	748	748	747	761
Tuule vald. suund	lääne	edela	loode	põhja	muutl	edela	põhja	edela	muutl	ida	edela	muutl	muutl	kagu	edela	muutl	edela	lõuna
maksim. kiirus m/s	17	15	16	14	12	17	14	13	13	13	15	14	8	11	16	14	13	13
Päikeselisi päevi	7	7	3	4	6	9	9	7	5	5	5	6	9	9	5	6	4	5

2007. a suveperioodi iseloomulikud näidud:

- * Vegetatsiooniperiood vältas 9. maist 5. oktoobrini, s.o 149 päeva.
- * Sademeid tuli kokku kuue kuu peale 348,4 mm – parasjagu.
- * Kuivaperioodid juuni ja augusti esimesel poolel.
- * Sajusemad maikuu III ja juuli III dekaad.
- * Äikesepäevi mõõdukalt – suve keskpaik rahulik. Rohkem pikset mai III ja augusti III dekaadil.
- * Päikesepaistet jagus küllaga juunisse ja augustisse, vähem juulikuusse.
- * Maapinnal öökülmadeta periood 17. maist 1. septembrini – 107 päeva.

Lasteaiarahvas käis Lätimaal

Külaskäik sai teoks 18.-20. oktoobri tühja maakonna haridusjuhtide Pille Libliku ja Anita Punamäe initsiatiivile. (Pille Liblik on haridus- ja kultuuri osakonna juhataja, Anita Punamäe alushariduse peaspetsialist). Kolm sisutihedat päeva andsid rohkesti võimalusi võrrelda meie maakonna lasteade tegemisi lätlaste omadega. Riipoolne vastuvõtja oli Vija Tomina, Riia rajooni koolieelsete lasteasutuste peaspetsialist.

Külastused algasid Marupe valla Jaunmarupe (Uusmarupe) lasteae-alkkoolist, mis üllatas avaruse ja kaunite laste tööde väljapanekutega. Lapsi võetakse vastu alates kolmandast eluaastast. Uus maja on ehitatud valla rahadega ja kohtumisel vallavanemaga selgus, et õpetajatele on ette nähtud 15 palka aastas... Pani kadestama.

Riia eeslinnas asuv Balōži lasteae oli päris suur – üheksa rühma. Maja oli osaliselt renoveeritud ja koosnes seetõttu kolmest osast – vanast, renoveeritud ja uuest osast. Tervituseks laulis meile lasteaiavilistlane, kes on nüüdseks edukalt esinenud mitmetel Läti laulukonkurssidel.

Baloži puhkebaasis kohtusime õhtul kolleegidega Riia rajoonist ja see oli üks ütlemlata vahva õhtu!

Kohtumisel Riia rajooni haridusosakonna juhatajaga selgus, et neil väikesi lasteaeu pole, eelistatakse suuri. Õpetajatel peab olema kõrgharidus. Haridusosakonna juures asub kõigi vajalike materjalidega sisustatud metoodikakabinet. Püütakse hoida ja toetada inimesi, kes eelkoolieelse kasvatusüsteemis on.

Kolmas külalastatud lasteae Siguldas andis kõige rohkem mõtteid edasiseks tööks. Maja oli renoveerimata, kuid väga kodune. Töötati üheksa rüh-

maga, silma torkas tugev meetoediline töö ning rõõmuga näidati ka lastevanemate abiga valmistatud õppe- ja mänguvahendeid. Lasteaiarahvas korraldas meile peale muu ka ekskursiooni kaunis Siguldas. Omaette elamus oli selle päeva õhtusöök Lidos.

Viimasel päeval tutvusime Riia vanalinnaga, giidiks meie oma Pille Liblik. Edaspidise koostöölepingu sõlmisime puudust valmistatavate arendavate mänguasjade Läti kauplusega.

ERE KUNGLA Puiga lasteaiast, KÜLLI SEENE ja KARMEN MELTZ Väimela lasteaiast

Kui viirus on kallal ja kurk valutab

Suu kaudu sisse hingatava õhuga satub viirus kurgu limaskestadele ning tekib neelupõletik. Kui viirus tungib ülespoole, kaasneb nohu.

Haigustekitaja võib kurgu limaskestad vallutada ka nohu ajal. Nõrgenenud organismil kulub antikehade tootmise käivitamiseks rohkesti aega ning viirusel on võimalik edasi liikuda, tungides hingamisteid mööda allapoole. Kinnise nina tõttu suu kaudu hingamise tagajärjel ninaneelu ja kurgu limaskest kuivab ja kaotab oma kaitsevõime ning muutub seega viirusele soodsaks pinnaseks.

Kuidas ravida

Tuleb anda endale puhkust, juua palju sooja jooki ning

süüa tervislikult – see on kõige tõhusam viis tõbi korralikult välja ravida. Iga päev tuleks juua umbes viis tassi kas sooja teed, morssi või gaseerimata mineraalvett. Vedelik kompenseerib niiskusepuudust ning aitab limaskestadel taastuda.

Õõsiti piinava kurguvalu leevendamiseks tasub enne magamaminekut sisse hingata sooja kummeli-, piparmündi-, saialillette- või kartulikeeduauru. Kasulik on kurku kuristada kummelitee või lahja soolaveega: klaasi leige vee kohta võetakse teelusikatäis soola.

Kurguvalu kaasneda võib palavik 38–38,5 kraadi on paranemisprotsessi loomulik osa. Seda tuleb haiguse korraliku väljaravimise huvides hoida.

Millest hoiduda

Ära joo tulist jooki, sest see kahjustab limaskesta pindmise kihi võrra niigi õhemaks jäänud kurku veelgi. Tõsi küll, kuumade jookide joomine järel valu taandub, kuid ainult seetõttu, et pindmine närvikiht on piltlikult öeldes ära põletatud. Selle taastamine võtab organismilt aga lisaenergiat ning tagajärjeks on mõne aja pärast veel hullemini valutav kurk ning pidurdunud viirustõrje. Uus annus valu leevendavat tulist jooki kõrvetab tekkinud kihi taas ning loomulik külmetushaigusest paranemise asemel toimub pidev kõrvetamise-kasvatamiseprotsess.

Ära iial hakka kurguvalu ravima antibiootikumidega!

Ajakirjast Tervis

Turismireis Pariisi 2008. aasta kevadel

Hind: 6950 kr
Grupp: 42+1
Kestus: 8 päeva
Reisikava

1. päev N 17.04.

Sõit Eestist Saksavisse. Ööbimine hotellis Portos.

2. päev R 18.04.

Hommikusöök. Sõit Saksavist Saksamaale Hannoverisse. Ööbimine Formule 1 hotell.

3. päev L 19.04.

Hommikusöök. Sõit Hannoverist **Amsterdami**. Jalgsiekskursioon. Küllastame Zaanse Schansi vabaõhumuuseumi (tuulikud ja puukingade valmistamine). Ööbimine Formule 1 hotellis.

4. päev P 20.04.

Hommikusöök. Sõit **Keukenhofi**, kus küllastame Hollandi suurimat lilleaed-parki tuhandete tulpidega ja teiste kevadlilledega. Sõit edasi Pariisi, kuhu jõuame õhtuks. Ööbime

hotellis.

5. päev E 21.04.

Hommikusöök. **Pariisi päev:** ekskursioon bussiga ja jalgsi. Tõus Eiffeli torni. Õhtul laevasõit Seine'i jõel. Ööbimine Pariisis, hotell.

6. päev T 22.04.

Hommikusöök. Väljasõit Versailles' lossi, Päiksekuninga, Louis XIV paleesse. Pealeõunal võimalus osa võtta giidiga ekskursioonist Louvre'i muuseumi. Ööbimine Pariisis, hotell.

7. päev K 23.04.

Hommikusöök. Päev reserveeritud väljasõiduks **Champagne** maakonda. Ööbimine F1 hotellis.

8. päev N 24.04.

Hommikusöök. Sõit lennujaama, lennuk Tallinna väljub kell 11.10 ja jõuab Tallinna kell 15.20. Bussisõit Tallinnast koju.

Hinnas sisaldub:

▣ Reisibussi kasutamine kaheksa päeva jooksul, lisakütus, teemaksud ja parkimistasud
▣ Seitse ööbimist koos hommikusöökidega
▣ Lennupilet Pariis – Tallinn

▣ Eestikeelne reisisaatja, eestikeelne giiditeenus Pariisis Sirje Lefebvrelt

▣ Reisi käibemaks

Lisatasu eest:

▣ tasuliste ettevõtmiste pääsmed

▣ täiendav toitlustamine

▣ meditsiiniabikindlustus

▣ Bussisõit Tallinnast Võru

***

Palume asja kaaluda ja otsused vastu võtta hiljemalt reisiklubi uusaastapeoks 5. jaanuaril 2008.

Parksepa rahvale

Küsimusele, mis käesoleva aasta eelarve raames saab veel alevikus ära tehtud, vastas abivallavanem Aigar Kalk järgmist:

* Sai remonditud teelõik Kesktänavalt Lapi bussipeatuseni (maksumus 42 600 krooni). Lõik koolimajani läheb ka renoveerimisele (saab n-õ jalgrattate pikenduseks), ent praegu puudub hea tehniline lahendus. Kiviparkett on väga kallis ja ei sobi rulluisutajatele, peale selle asuvad plaatide all keskküttesüsteemid. Jätkame 2008.a eelarve raames.

* Kõnnitee valgustamiseks kauplusest raamatukoguni on välja valitud projekti teostav ettevõtte, mis ligemal ajal asub asjaga tegelema.

* Parksepa järveääre kompleksseks korrashoiuks otsime praegu võimalusi saada toetus-

raha fondidest, sest tegemist on suure investeeringuga. Küll soovime sel aastal panna valgustid järve äärde, et pimedamal ajal saaks seal uisutada, hokit mängida või suusatada.

* Korduvalt on pöördutud katkise plaattee otsa pärast kaupluse juures, mis peaks ka veel sel aastal korda saama.

* Vajadusest vahetada välja liiv laste mängukohtades on vaja vallavalitsust informeerida kevadel.

* Et paremini valgustada aleviku keskel olevat bussipeatust, on otsustatud maha võtta valgusti ees olev pärnaoks.

***

Täiendavad heakorralased ettepanekud tuleks aleviku elanikel esitada läbi MTÜ Kodukotus Parksepa heakorralomisjoni (H. Noormets 5615 6234).

Raamatukogupäevadel Parksepa keskkoolis

19. oktoobril viibisid Võrumaa kooliraamatukoguhoidjad (ka Ruth Toots) koolitusel „**Kool, kus lugemine loeb**” Viluste põhikoolis (Põlva maakond).

22. oktoobril tegime 3.–5. klasside õpilastega viimaseid ettevalmistusi ettelugemispäevaks. Astrid Lindgreni lugusid lugesime terve eelmise nädala 2.–5. klassides.

23. oktoobril võtsime osa Võru Lasteraamatukogus Astrid Lindgreni 100. sünniaastapäeva tähistamise ettelugemise võistlusest. Meie kooli esindasid Reio Timmi, Hanna-Liisa Moks, Kristiin Kulpson ja Eveli Jaaska.

24. oktoobril kohtusid õpilastega külalised **Stockholmist – väliseesti kirjanikud Helga ja Enn Nõu** (8.–12. klasside õpilastele).

25. oktoobril teenindas raamatukogus vahetundide ajal üks

meie kooli (igapäevatoos teise eriala) inimene. Võis küsida, kas ja milliseid raamatuid temale meeldib lugeda!

26. oktoobril tutvustas 1.–12. klassidele Astrid Lindgreni elu ja loomingut **Võru Lasteraamatukogu juhataja Helle Laanpere**.

27. oktoobril algas koolivaheaeg. Olgem ikka avatud raamatute rahvas – **avagem raamatud**, sest ka noore inimese parim sõber on hea raamat!

***

Ette lugemise võistlustel said II koha **Reio Timmi**, III koha **Kristiin Kulpson** ja **Hanna-Liisa Moks** tänukirja erilise häälega lugemise eest. Õnnitleme!

RUTH TOOTS,
Parksepa keskkooli
raamatukoguhoidja

Ansambli konkursil Missos aprillis 2007.

Ansambel Vannamuudu kutsub sünnipäevapeole

Sellel sügisel täitub ansambel kaheksa tegevusaasta. On olnud lahkumisi ja tulemissi, ent põhikoosseis on jäänud samaks. Tubliks täienduseks on saanud viieliikmeline rahvapillikapell. **8. novembril algusega kell 13** tahame tähistada oma kaheksandat sünnipäeva, kuhu palume osa võtma kõiki oma sõpru

ja poolehoidjaid. Tahame teile esitada osaliselt seda kava, millega esinesime Saksamaal, ent uusi laule-muusikapalasisid on ka õpitud. Koht – vallamaja saal.

Muusika on rõõmu jaoks! Tulge sellest osa saama!

Kohtumiseni!
Ansambel Vannamuudu lauljad ja kapell

Õnnitleme!

On kallid aastad kadund kiirel lennul
kui linnud, kelle tiivus tuultetulv.
Ja kuigi jõudu kulus igal lennul,
veel jätkub südames sul elutuld.
Nüüd auväärt verstaposti juures seisad,
loed ridu, mida sinna raiund aeg.
Nii pilgu mälestuste sülle heidad
ja mõttes veel kord möödunud päevi vaed.

60

Lehte Helekivi	6.11.
Linda Rand	11.11.
Tiiu Simareva	14.11.
Maret Tarrend	4.12.
Ants Määr	8.12.
Mart Kimask	13.12.
Elly Kaldmaa	22.12.
Mairi Täheväli	22.12.
Viive Harak	23.12.
Asta Rauba	25.12.

65

Elveera Roos	2.11.
Marje Raudsepp	6.11.
Ülo Terna	6.11.
Liivi Pallo	9.11.
Helje Laane	16.11.
Koidula Kuus	20.11.
Uudo Soidla	24.11.
Olvi Suur	28.11.
Tõnu Sokk	30.11.
Mati Leetjõe	5.12.
Viive Raudsepp	9.12.
Heili Viirmaa	24.12.

70

Dmitri Geletyuk	8.11.
Heldi Koidu	8.11.
Lea-Koidu Nõlvik	10.11.
Ilme Vahtra	15.11.
Maimu Peterson	20.11.
Ülo Kell	24.11.
Luule Saaremets	25.11.
Efelie Tasso	3.12.
Ellu Sissas	24.12.
Veera Anisovets	31.12.

75

Heino Kikkas	3.11.
Linda Mäeots	4.11.
Aino Teder	8.11.
Leida Jaakson	10.11.
Kalju Paal	25.11.
Õie Raudsepp	9.12.
Evald Sillaots	17.12.
Helju-Miranda Tamm	24.12.
Luule Org	25.12.
Anastasia Tammemägi	26.12.

80

Viktor Jaakson	6.11.
Heldur Rätt	12.12.
Imbi Pettai	15.12.
Linda Kommer	18.12.

85

Anna Blokmann	3.12.
Nikolai Bahmatšov	4.12.
Alfred Trumm	21.12.

90

Aksel Karva	4.11.
Gerta Uibo	25.12.

91

Aksella Kirotaja	19.12.
------------------	--------

Uued vallaelanikud

Ja jälle titeteki sees
kaks silma säravad!
Ja jälle inimese ees
on elu väravad.

MARLEE MARK	30.08.2007
KRISTELLA HÕRAK	1.09.2007
SANDRA POST	16.09.2007
MARCUS UIBO	30.09.2007
MARTIN JUUL	12.10.2007

Manalateele on lahkunud

Õo tumedad varjud on nüüd meie vahel,
ei näe sinu silmi, ei kuule su häält.
See muljub mu meelt ja halvab mu tahet,
ja valu mu südames vakka ei jää...

LEILI KÜTT	4.05.1915–8.09.2007
SALME PÄRNA	5.12.1918–8.09.2007
AKSELLA VITS	25.08.1925–18.09.2007
VARVARE JAANIMETS-RAUD	18.11.1923–18.09.2007
HILDA HALLOP	7.04.1910–2.10.2007
STEFAN POPOV	14.07.1935–8.10.2007
AIN OJAOTS	29.04.1941 – 11.10.2007
PAUL KALDA	18.04.1928 – 14.10.2007
EHA NEEDO	6.04.1926 – 21.10.2007

Jää hüvasti, sõber ja laulumees Paul!

14. oktoobri varahommikul lahkus igaviku radadele meie ansambli asutajaliige ja kauaaegne solist Paul Kalda.

Raske haigus sai võitu väsimatu töömehe, pereisa, laulu ja muusikat armastava mehe elutahtest. Ansambel kaotas erakordse häälematerjaliga solisti, nõuandja ja sõbra, pereliikmed isa ja vanaisa.

Aeg antud elada. Langetame sügavas kurbuses pea ja soovime lähedastele jõudu raske kaotusvalu kandmiseks.

Ansambel Vannamuudu

Kahe isanda teener

(Algus valla lehes nr 4)

Lõunaleival käis pudel ringi ja ära ei oelnud selle sisust ka sohver. Sakuskast, mida siit-sealt talle lahkelt pakuti, ta ei hoolinud ja peagi oli kabiinist kuulda õndsast magamisinorinat. Meie laadimisgrupi juht Värn ei lasknud tal siiski kaua magada ja uus koorem läks vabriku poole teele. Tagasiteel istus kabiinis juhi kõrval tema naine. Mees manööverdas auto kohale, välgutask pudelit ja jäi siis kuidagi vaikseks. Seekord viis palgikoorma saekaatri juurde naine. Läks küll rohkem aega kui mehel, aga töö sai jätkuda. Õhtuks oli saja tihumeetri ümber välja veetud. Öömajale minnes leidsime eest tõesti sooja toa ja riiete-jalatsite kuivatamise võimaluse.

Metsavaht käis meiega juttu ajamas, kuid pudelit suu juurde ei tõstnud. Minu arvel tegid mehed nalja, et ma kõlbaks metsavahile väimeheks, kuna ka ei võta viina.

Järgneval kahel päeval tibus vihma. Köied ja riided said märjaks, kuid tööd ei saanud pooleli jätta. Tänu sohvriprouale said palgikoormad ka õhtu-

poolikuil ilusasti välja veetud. Kolmanda päeva õhtuks oli nelja mehe norm (320 tihumeetrit) täidetud. Võeti veel „tuisutopsid“ ja asuti koduteele. Normis oli isegi sohver, iseasi kui kõvade lõhnadega. Aeg-ajalt kostis kabiinist sõnelemist, kuna sohver oli näinud, et tema naisterahvas oli metsavahiemandale andnud paar pudelit valutavate jalasäärte määrimiseks.

Koju jõudsin kesköö paiku, olles üsnagi väsinud. Varahommikul tuli asuda aga teele Väimela poole, et õigeaegselt esimesse tundi jõuda. Nii nagu sai õpetaja Ahmanile lubatud.

Koolimajja jõudsin kell seitse, nii et sain veel hommikusöögilegi. Esimesed kaks tundi möödusid klassis rahuldava tundega. Kolmas tund oli ajalootund. Mulle ei istunud kunagi see tund, kuna õpetaja rääkis seal tihti väga monotoonselt. Pealegi võis kõike õpikustki lugeda. Kuulates seda monotoonset juttu, vajus silm vägisi kinni. Isegi norsatasin. Mu pinginaaber Kalju tonksas mulle ribidesse ja olin kohe ärkvel. Lasin silmadel klassis ringi käia, tabades õpetaja

pilgu ja paari kõrvalpingis istuva tüdrukuga naeruturtsatuse. Kalju sosistas: „Sa tegid halvasti, et magama jäid. Teda see solvas ja ta on vihapidaja mees. Järgmises tunnis küsib sind tingimata.“

Järgmiseks ajalootunniks õppisin käsitatud peatükki hoolikalt ja kasutasin ka Kalju märkmeid. Viimasel oli õigus. Esimesena küsitles õpetaja mind. Oma arvates jutustasin soravalt ja põhjalikult, kuid ta ei olnud ikkagi rahul, väites, et eelmises tunnis oli teemat siiski laiemalt käsitlenud...

Kui kaugele ette rutata (järgmise aasta juulikuus toimuvate riigieksamiteni), siis tundus, et minu nimi oli tal aegsasti kirja pandud n-õ planeeritud läbikukujate nimekirja. Sellest päästsid mind juhuse ja eksamikomisjoni esimehe tähelepanelikkus ja heatahtlikkus. Mõru ilmega oli mees sunnitud kirjutama mulle hinnetelehele kolme ja seega ekssami sooritatuks lugema.

HELDUR PRESS
(Järgneb)

Toimetaja: HELGI NOORMETS
Fotod: erakogud, MAIDU JAASON, HELGI NOORMETS,
RIINA LAANELEPP, GEORG RUUDA, SALE VARE
Trükk: AS Võru Täht. Tiraaž 750.